עין משפם

נר מצוה

קד א מיי' פ"ח מהל' ערכין הל' ה [ופ"ד

הל' הן ופ"ה מהל' מעשר

שני הלי א ופ״י מהלי תרומות הלי כו סמג עשין

קלו: קה ב מיי פ"ה מהלי מעשר שני הל' יב

ופ"ז מהל' ערכיו הל' ג:

סמג שם: קז ד מיי׳ פי״א שם הל׳

ח סמג עשין קלח:

קח ה מיי שם פ״ב הל׳

קם וזח מיי׳ פ״ה שם

הל' יב: קר ט י מיי פ"ו מהל'

:ערכין הל' ג

קיא כ מיי שם הלי ח:

קיב ל מיי׳ פ״י מהל׳ תרומות הלי יח:

קיג מ מיי׳ פ״ד מהלי מעשר שני הלי ט

:[טוש"ע שס]

תרומות הל' כג:

ג מיי׳ פ״ה מהל׳ מעשר שני הל׳ ד

ל) [עי' תוס' שבת קכו: ד"ה הא קמ"ל], ב) דמאי פ"א [מ"ב], ג) [בכורות נא.], ד) [ע' תוס' פסחים לה: שילהי ד"ה שחלל כו' ומיהו תימה וכו׳ן, ה) ולעיל מו:], ו) [תרומות פ"ו מ"ד], ו) גי רש"ל בארבעה, ה) וויקרא ה כב כז במדבר ה], ע) [ועי היטב תוס' נדה נג. ד"ה שאף], י) [וע' היטב תוס' שם ד"ה אימא וכו'], כ) [ועי׳ תוס׳ שבת קכח. ל"ה ונתן],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה או דלמא ובו" וא"ת והלא בהקדש. לקמן נז ע"ל ועיין כ"ה דף לל ע"ב מוס' ד"ה וניקש ונכנוכות דף ל ע"ל מוס' ר"ה באתריה:

מוסף רש"י

הבעלים נותנין. על כרחן, עשרים ושש. דלהאי לא יהבינן לה הואיל ואמרו עשרים ועולה בענים עשניים ועונה החשבון עם החומש לכ״ה, ואי יהביה להאיך בכ״א ົດລາວ מפסיד. המדש ובעלים יחנו על כרחן אותו סלע שהוסיף זה על הקרן וכ"ה דידהו. אבל על סלע שהוסיף זה לא יוסיפו חומש •(:T⊃ וחמש. אמר אחד בעשרים וחמש, הבעלים נותנים שלשים. על כרחן, והשתח איכה למיפרך המהי כופין את הבעלים, בשלמה עד השתח כייפינן להו דהא לא מלינן למיתבה להנך משום דקרן דידהו לא הוי כקרן וחומש דאמר בעלים ברישא, הלכך על כרחין הדרינן אבעלים, וכיון דהדרינן אבעלים בעי למיתבא קרנא כמה דשיימו אחריני וחומש אדידהו אבל החתא דאור אחד בכ״ה ליתביה להאיך, דהא קרן דידיה הוי כקרן וחומש דאמר בעלים ברישא, ובגמ' פריך לה (שם).

הבעלים נותנין. על כרחן עשרים ושש שאי אפשר לתת לזה באחד ועשרים שנמנא הקדש נפסד מבחמשה סלעים ולבעלים נמי לא פחתינן מן הקרן ששמאה איש אחר הלכך נותנין כ"א לקרן

> נותנין שלשים. והתם (ערכין ד' ס:) פריך ונימא לגיזבר אתא גברא בחריקאי הרי בא אחר תחתינו שחפץ ליתן כמה שעולה קרן וחומש שאמרתי ואין הקדש נפסד ולמה נכוף את זה לתת שלשים. וסיום המשנה אמר אחד הרי הוא שלי בעשרים ושש אומר הגעתיך: ש"מ חומשא מלבר. מדקתני חומש על עשרים סלעים חמש סלעים הרי חומש מן החוץ: הוא וחומשו חמשה. היינו חומש מלבר שהוא רביע של קרן: חומש מערב. אכילה חוץ לחומה עד שיתן החומש: אכנפשיה. מאיליו אינו בכלל הפדיון שארבעה הזוזים פדו מעשר שהוא כנגדם: או דלמא ארבעה בחמשה פריק. כך הוא גזירת הכתוב שהחומש מן הפדיון הוא ואין שוה ארבעה נפדין בפחות מחמשה: הדמחי. מעשר שני של דמאי שחייבו חכמים להפריש הלוקח מעם הארץ: אין לו חומש. אם פודהו בעליו: ואין לו ביעור. בשנה שלישית שנלטוו ישראל לבער כל מעשרותיהם מן הבית ולתת למי שהם רולים כדכתיב (דברים יד) מקלה שלש שנים וגו': הא קרן יש נו. דכל זמן שלא פדאו אסור לאוכלו חוץ לחומה: מ"ט. אין לו חומש ויש לו קרן: דמעכב מדחורייםה. במעשר יתח: חיתיה בדרבנן. במעשר דמאי דרבנן: בשבת. מפני כבוד שבת לא יעכב מלאכול בשביל חומש: מדקאמר רבי נראין דברי ר' אליעור בשבת. אבל בחול אינו רואה את דבריו: מכלל. דאיהו אפילו בחול אמר יאכל ובמעשר ודאי קאמר: דכ"ע חומש לא מערב. שיהא האוכלו לוקה עליו משום לא תוכל לאכול בשעריך (שם יב): והכא בחוששין לפשיעותה. הה דקהמר רבי יהושע לא יאכל מדרבנן קאמר שמא יפשע ויתיאש ולא יתן חומש עוד: הואיל וגוברין פובעין אופו. את החומש וליכה למיחש לפשיעותה: נרחין דברי רבי אליעור בהקדש. הואיל וגזברין תובעין אותו: הרי אמרו. במסכת בכורות בפ׳ בתרא (ד׳ נא.): ונתן הכסף. ואם המקדיש יגאל ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו: פרומה. זר האוכלה בשונג: אינה משתלמת. מעות אלא פירות חולין שהתשלומין נעשין תרומה כדכתיב בו את הקודש מה שהוא נותן לו נעשה קודש. אלמא מידי דחזי להכי בעינן: שלא מן החולין. מעות או בגדים שוה כסף: עליו. בכולהו חומשין כתיבח יוסף עליו: ולא אכלה. דהיא חוזרת בעין: משלם את הכפל. של קנס גניבה במעות: דמי תרומה. כמה שהיא שוה לימכר בשוק ודמיה

וחמשה לתוספת חומש ועל עילויו של זה שהעלה בדמיו סלע

אין מוסיף חומש אלא על קרן ששמחה הוח: עשרים וחמש הבעלים הבעלים נותנין עשרים ושש עשרים ושנים הבעלים נותנין עשרים ושבע בעשרים ושלש הבעלים נותנין עשרים ושמונה בעשרים וארבע הבעלים נותנין עשרים ותשע עשרים וחמש הבעלים נותנין שלשים לפי שאין מוסיפין חומש על עילוי של זה שמע מינה אחומשא מלבר ש"מ כתנאי יויסף חמישיתו עליו שיהא הוא וחומשו חמשה דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר חמישיתו חומשו של קרן איבעיא להו ייחומש מעכב או יאינו מעכב ד' בד' פריק ואכנפשיה מְוסיף חומש אלמא חומש לא מעכב או דלמא ארבעה בחמשה פריק וחומש מעכב אמר רבינא ת"ש יהדמאי אין לו חומש יואין לו ביעור הא קרן יש לו מאי מעמא קרן דמעכב בדאורייתא איתא בדרבנן חומש דלא מעכב בדאורייתא ליתא בדרבגן לימא כתנאי נתן את הקרן ולא נתן את החומש רבי אליעזר אומר יאכל רבי יהושע אומר ילא יאכל א"ר נראין דברי רבי אליעזר בשבת ודברי רבי יהושע בחול מראמר נראין דברי רבי אליעזר בשבת מכלל דפליגי אפילו בחול מדאמר נראין, דברי רבי יהושע בחול מכלל דפליגי יאפילו בשבת מאי לאו בהא סברא המיפלגי דרבי אליעזר סבר חומש לא מעכב ור' יהושע סבר חומש מעכב אמר רב פפא לא דכולי עלמא חומש לא מעכב והכא בחיישיגן לפשיעותא קמיפלגי מר סבר החיישיגן לפשיעותא ומר סבר לא חיישיגן לפשיעותא אמר ר' יוחגן הכל מודים בהקדש שחילל הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק ובהקדש לא פליגי והתניא נתן את הקרן ולא נתן לו את החומש ר' אליעזר אומר בחילל וחכמים אומרים לא חילל א"ר גראיז דברי ר' אליעזר בהקדש ודברי חכמים במעשר מדאמר נראין דברי רבי אליעזר בהקדש מכלל דפליג אפילו במעשר מדקאמר נראין דברי חכמים במעשר מכלל דאינהו פליגי אפי' בהקדש אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר יוחנן יהכל מודים בשבת בהקדש שחילל חדא דכתיב יוקראת לשבת עונג ועוד הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק אמר רמי בר חמא הרי אמרו בהקדש אינו מתחלל על הקרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף יוקם לו חומשו יימהו שיתחלל על הקרקע תרומה יאינה משתלמת אלא מן החולין דרחמנא אמר

מוסיף ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש חומשה מהו שישתלם שלא מן החולין ימעשר אין מתחלל על האסימון דרחמגא אמר יוצרת הכסף בידך "לרבות כל דבר שיש עליו צורה חומשו מהו שיתחלל על האסימון אתגלגל מלתא וממא לקמיה דרבא אמר להו אמר קרא עליו ילרבות חומשו כמותו אמר רבינא אף אנן נמי תנינא יאכלה משלם תשלומי כפל דמי תרומה יאכלה משלם שני קרנים וחומש קרן וחומש מן החולין והקרן דמי תרומה

פחותין מדמי חולין שאינה ראויה אלא לכהנים ואינה ראויה בימי טומאתו ואם מטמאה אסורה באכילה לפיכך דמיה מועטים והיינו דקאמר דמי תרומה: אכלה. בשוגג דלא ידע שהיא תרומה: שני קרנין. אחד לקרן ואחד לכפל וחומש בשביל אכילתה: מן החולין. פירות מתוקנין: והקרן. השני שהוא בא מחמת כפל של קנס גניבה משלם נמי דמי תרומה כלומר מעות כמו שנמכרת תרומה בשוק:

אן דלמא ד' בה' פריק וחומש מעכב. וח"ת °והלח נהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל ומסחמא הוא הדין במעשר וי"ל דודאי אם אמר הוא וחומשו מחולל על פרוטה (פחות) מועיל אבל כי לא מזכיר בהדיא החומש לא מהני: אבור רבי

נראין בו'. סבר חומש לה מעכב ולכך בשבת חילל אבל בחול לא חילל דחיישינן לפשיעה ובשבת לא חיישינן משום עונג:

מבלל דפליג אפילו בהקדש. תימה לישני דה"ק נראין

דברי ר' אליעזר לר' יהושע בהקדש שאף ר׳ יהושע לא פליג אלא במעשר דהכי משני בפ"ק דחולין (דף יב.) ואי גרסינן הכא תרי זימנין נראין ונראין אתי שפיר ולספרים דגרסינן נתן לו מוכח בהדיח דמיירי בהקדש דנתן לו משמע לגזברש:

הקדש אינו מתחלל על הקרקע. הא דאמר שמואל לקמן (דף מ:) בונין בחול ואח"כ מקדישין

כא) ישיב לרבות שוה כסף ככסף א"כ

קרקע נמי וי"ל דדרשינן בכלל ופרט

ויסף חמישית כלל כסף פרט והיה

לו חזר וכלל וכן משמע פ׳ יש בכור

(בכורות ד' נא.) ל דתנן אין פודין את

הבכור בקרקעות כו' ולא בהקדשות

ומפרש בגמ' ולא הקדשות בכל אלו

והתם גבי בכור דריש בכלל ופרט

וכלל וא"ת דאי לא הוה כתיב אלא

כסף לחודיה ה״א שוה כסף ככסף

והשתא דכתיבי כללי ממעטינן קרקעות

וי"ל דהכא כסף מיותר דה"מ למכתב

חמישית ערכך וגבי בכור נמי ופדויו

מבן חדש תפדה בערכך ה' שקלים

ומדכתיב כסף למדרשיה לפרטא הוא דאתאס: עלין דרבות שחומשו במותו. וא"ת והלא אין חומש מעכב

א"כ אין חומש כמותו ובסמוך גבי

מעשר נמי אמרינן דאין מוסיף חומש

על החומש וי"ל דעליו לא מיירי

הלא בדבר שמשלם קרן משלם חומש:

את אנן נמי תנינא. ה״מ לחתויי

חומשה דחומשה וכיון שנעשה החומש

תרומה א"כ משתלם מדבר הראוי

להיות קודש ומיהו יש לדחות דמלי

לשלם בכל דבר וכי משלם דבר הראוי

להיות קודש אז נעשה תרומה אי

נמי מהך דהכא עדיפא ליה לאתויי דקתני בהדיח חומש מן החולין:

מתני׳ דמייתי בסמוך דמשלם

[טוש"ע י"ד סי׳ שלא סעיף קלמ]: קיד ג מיי׳ פ״ו מהל׳ ערכין הל׳ ג ופ״י למ"ד (חולין דף טו.) תלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש אתי שפיר ואפי׳ מהל' תרומות הל' טו ופ"ד מהל' מעשר שני הל' ט למ"ד חשוב כמחובר מ"מ כיון דחם לא היה קדוש סופו ליעקר מקרי המו ם ע מיי פ"י מהלי מלוש: רברתן הכסף וקם לו. וא"מ אי כסף דוקא מטלטלין נמי לא ואי גמרי' מנזקין ועבד דכתיב בהן (שמות

תורה אור השלם 1 ואם בבהמה הטמאה וּפְּדָה בְּבְּוֹלְּוֹז וַשְּׁכֵּאָוּ וּפְּדָה בְּעֶרְכֵּךְ וְיָסַף הַמִּשָׁתוֹ עָלָיו וְאִם לֹא יָּגָאַל וְנִמְכָּר בְּעֶרְכֶּך: יינְאַל וְנִמְכָּר בְּעֶרְכֶּרְ ייקרא כז כז אָם תְּשִׁיב מִשַּׁבָּת 2

רגלר עשות חפציר ביום קָּדְשִׁי וְקָרְאתָ לִשַּׁבָּת ענֶג לִקְרוֹשׁ יִי מְכָבָּד וְכִבַּדְתוֹ לִקְרוֹשׁ יִי מְכָבָּד וְכִבַּדְתוֹ מעשות דרכיר ממצוא ָדֶפְּצְךְּ וְדַבֵּר דְּבָר:

זאָם גאל יגאל אַת 3 ַהַּשְּׁרֶה בְּמַקְדִּישׁ אֹתוּ הַשְּׁרֶה הַמַּקְדִּישׁ אֹתוּ הַיְסַף חֲמִשִּׁית כָּסֶף עֶרְכְּךְּ עליו וקם לו:

ויקרא כז יט ויקרא כז יט אָרְשׁ כִּי יאכַל קֹדֶשׁ 4 בְשִׁגָגָה וְיָסֶף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלְיוֹ וְנְתַן לַכּהֵן אֶת הַלָּדִשׁ: ויקרא כב יד הַלָּדָשׁ: . ... ז ונתתה בכסת וצרת בַּפֶּסֶף בְּיָדְף וְהָלַכְתָּ אֶל הַבֶּסֶף בְּיָדְף וְהָלַכְתָּ אֶל ס וְבָּטֶף בִּיִּדְף וְהַלְּכִתְּ אֱלֹהֶיךְ בַּוֹ:

カ″だ